

Obama zou hier nooit winnen

Wat voor Amerika goed lijkt, change met Obama, wordt voor Nederland niet gewenst. Het is te ordinair.

Henri Beunders

hoogleraar geschiedenis, media en cultuur Erasmus Universiteit

Vlak voor Super Tuesday kopte gratis krant De Dag: 'Den Haag kiest Obama'. Behalve het gros van de Kamerleden zei ook vice-premier Wouter Bos te hopen dat Barack Obama zal winnen.

Over de enorme belangstelling voor Super Tuesday en de uitkomst in november zei SP-leider Jan Marijnissen: 'Het is eigenlijk ook onze president'. Hier en daar kun je geluiden horen dat wij wegens de grote macht van Amerika over ons leven ook stemrecht zouden moeten hebben.

De grote betrokkenheid van de Nederlandse bevolking bij Amerika is niets nieuws, die dateert al van de verkiezing van J.F. Kennedy in 1960, ook de eerste televisiepresident. Met hem begon het patroon dat zich tot nu laat zien: Amerikaanse presidenten zijn helden of schurken, engelen of duivels. Uitzonderingen daargelaten hebben de Nederlandse media, en hun correspondenten in Amerika, hun voorkeur altijd uitgesproken voor de Democraten, de helden.

Dat de wapenfeiten daarna vaak iets anders lagen - onder duivel Reagan eindigde de Koude Oorlog, engel Clinton was slechts met grote moeite bereid te helpen een einde te maken aan de burgeroorlog op de Balkan - doet er niet zo veel toe. Het beeld is altijd hetzelfde: de Democraten hebben het beste met de Amerikanen en de wereld voor, de Republikenen het slechtste.

Europa heeft vanaf de 19e eeuw zijn dromen en nachtmerries geprojecteerd gezien in Amerika. Ook Nederland. Lees Johan Huizinga's *Mensch en Menigte* in Amerika uit 1918 er maar op na. Dat is dus niets nieuws. Het merkwaardige van de situatie nu is dat velen in Nederland - op het Binnenhof en elders - een droom gerealiseerd willen zien in de VS die we in eigen land afwijzen. Dat geldt zowel voor het democratische

'Change. Yes we can!'

proces als voor de voorkeur voor Barack boven Hillary.

Over de superioriteit van het verkiezingsproces schreven twee 1966-leden woensdag in de Volkskrant dat voor Nederlandse politici het hebben van een bevriende partijleiding belangrijker is dan tevreden kiezers. Hun conclusie: 'Nederland is toe aan Amerikaanse toestanden'. Maar D66 heeft sinds - lees: door - de Fortuyn-revolte zelf haar kroonjuwelen van directe democratie - gekozen burgemeester, referendum en dergelijke - bij het grof vuil gezet in ruil voor een behoudzuchtige nadruk op de rechtsstaat en de grondwet. Dit geldt voor het hele Binnenhof, dat nu zo voor Obama zegt te zijn.

Dit laatste is om meer redenen merkwaardig. De eerste, voorzichtige analyses zeggen dit. Obama kreeg zijn aanhang onder de blanke upper-middle class, de nieuwe stemmen van afro-Amerikanen en jongeren. Clinton is favoriet bij de ouderen, het partijkader en vooral de armen en lager geschoolden. Dus eigenlijk de aanhang van PvdA en SP.

Interessanter nog is dit. Tegen het

einde van zijn imponerende, Martin Luther King-achtige *peace and harmony-speech* dinsdag - stampend vol *Change. Yes, we can!* - zette Obama plotseling de aanval in op Hillary Clinton. Zij is establishment, lobbygeld, en 'oudepolitiek'. Hij staat voor 'nieuwe politiek'.

Dat is het merkwaardige. De fenomenale *grass-roots* beweging die Obama nu vooruit stuwt, wordt bewonderd, terwijl de beweging in Nederland vanaf 2001 voor 'nieuwe politiek', inclusief directe verkiezingen a la Amerika, na 2002 onder veel gejuich is begraven als ordinair en niet passend bij Nederland. Daarom worden wij nu al bijna zes jaar geregeerd door de gematigde variant van Bush, Balkenende, sinds november 2006 in zijn sociale en morele conservatisme gesteund door Wouter Bos, de fan van Obama. Niks *Change. Yes we can!* dus. Velen in Nederland bewonderen dus dezelfde aspecten van de Amerikaanse politiek en cultuur die zij in eigen land hekelen. Obama wordt als een charismatische popster en messias vereerd, niet ongelijk Fortuyn door diens aanhangers in 2002. De 'emotie-show' van de meest Amerikaanse journalist in Nederland, Peter R. de Vries, wordt gehekeld, terwijl de meer feitelijke issue-benadering van Clinton als kil wordt gezien en het (nog) goeddeels emotionele appèl van Obama op de kiezers wordt geroemd.

Een mogelijke verklaring is dat in Nederland ook nu dezelfde emotie overheerst die altijd heeft bestaan ten aanzien van Amerika. Amerika moet ons beschermen, ons land, onze cultuur en ons politieke bestel. We willen dus een president die de meeste garanties biedt dat hij ons beschermt, én dat onze politieke cultuur het minst Amerikaans wordt. Amerikanisering is voor velen nog altijd een nachtmerrie. Dat het voorkomen van de Amerikanisering van onze cultuur een illusie is, dat heeft dezelfde Peter R. de Vries op onze *Super Sunday* weer eens bewezen.